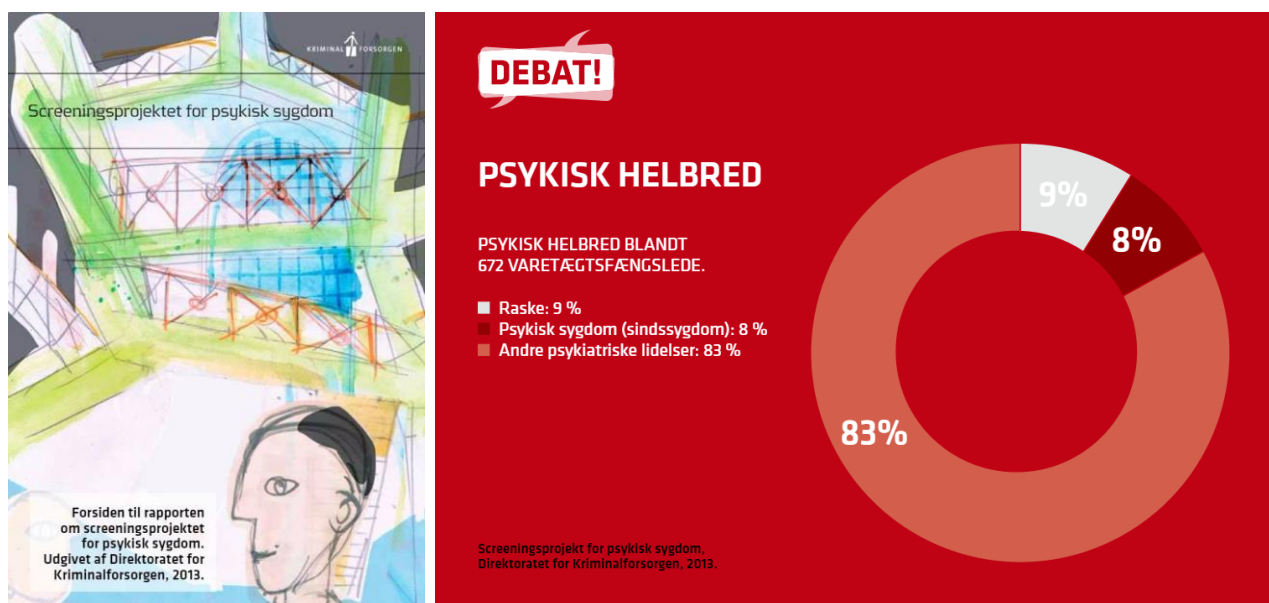

PSYKISK SYGE

Mange frihedsberøvede har omfattende sociale og sundhedsmæssige problemer. I 2013 viste et studie, at kun 9 % af de varetægtsfængslede var psykisk raske, mens 91 % havde en psykiatrisk diagnose. Problemet er ikke nyt. I 1800-tallet undersøgte psykiatere også fangerne helbred. Meget tyder dog på, at andelen af psykisk syge fanger er steget bl.a. som en konsekvens af, at en del af de mere velfungerende lovovertrædere i dag straffes udenfor fængslerne med fodlænke eller samfundstjeneste.

SCREENINGSPROJEKT FOR PSYKISK SYGDOM

I 2013 publiceres et studie af de varetægtsfængslede psykiske helbred i Vestre fængsel i København. Formålet var bl.a. at undersøge, hvorvidt man kunne udvikle en model, så sygeplejersker kunne screene de ankomne fanger for psykisk sygdom. I alt 672 varetægtsfængslede blev undersøgt, først af en sygeplejerske og dernæst af en psykiater. Samlet set fandt man, at 8 % af fangerne var psykisk syge, mens 83 % blev diagnosticeret med andre psykiatriske lidelser. 9 % blev betegnet som raske.

STATUSRAPPORT

Hvert år udgiver Institut for Menneskerettigheder en statusrapport om den aktuelle menneskeretlige situation i Danmark. En særlig del af denne rapport handler om folk, der er frihedsberøvede. Mens der generelt er en høj standard på det menneskeretlige område i landets fængsler, så er der også en række væsentlige problemer. De omhandler bl.a. varetægtsfængsling, brugen af forskellige former for isolation, samt den høje andel af psykisk syge fanger.

”Flere undersøgelser har dokumenteret, at der er en meget høj frekvens af psykiske problemer og psykisk sygdom blandt indsatte i fængsler, arresthuse med videre.”

Statusrapport for 2014-15, Frihedsberøvelse, Institut for Menneskerettigheder.

PSYKIATRI I HORSENS

Mange fanger, som gennem årene sad i fængslet i Horsens, havde psykiske problemer. Nogle i så høj grad, at de var fejlanbragte i fængslet og burde have været indlagt på et sindssygehospital. Mange havde problemer allerede, da de ankom, mens andre fik psykiske problemer under afsoningen. Opholdet i fængslet var nemlig psykisk hårdt for mange fanger, og det kunne i værste tilfælde resultere i selvmordsforsøg. Hvis en fange forsøgte at beskadige sig selv eller begå selvmord, blev han fikseret i sikringscellen. Fiksering var et af de midler, der blev taget i brug mod de psykisk syge fanger. Medicinering af fangerne var også udbredt, og i en periode fra 1950'erne til 1970'erne anvendte man elektrochok til behandling af fangernes psykiske lidelser.

Sikringscelle, 1979.

FANGE NR. H.1274

I 1956 blev fange nr. H.1274 indsat i Horsens med en tidsubestemt psykopatforvaringsdom. Dommen havde han fået, fordi han gentagne gange var blevet dømt for bl.a. vold og tyveri. H.1274 afsonede i alt ca. 25 år. De mange år i fængslet forsøgte H.1274 at udfylde med noget meningsfyldt. Han sang bl.a. i kirkekoret, og han lærte at brodere. H.1274 beskrev tiden i fængslet i en beretning fra 2005, hvor han også fortalte om de negative sider af fængselslivet - bl.a. om overmedicinering og fiksering i sikringscellen.

”Det flyden medicin kom fra statshospitalet i Risskov, og det skulle på prøve i Horsens. Jeg havde taget en Valium og en Trillifon og så tømte jeg det her bæger med det brune skidt. Det var det sidste jeg så og så gik jeg i gulvet.”

Fange nr. H.1274, 2005.

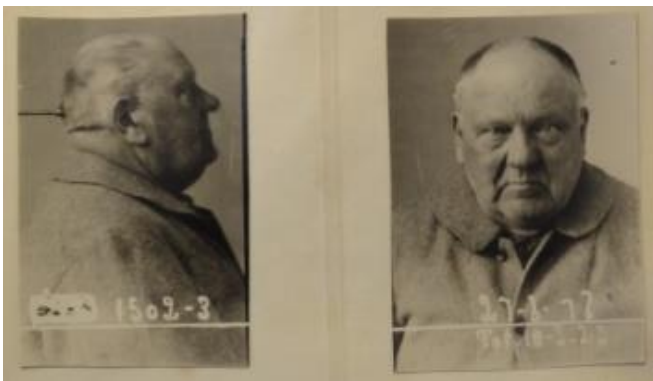
Fangefotografi af fange nr. H.1274.

FANGE NR. 3

Fange nr. 3 ankom i 1876 til fængslet i Horsens med en dom på livsvarigt straffearbejde for mord. I fængslet forværredes hans mentale tilstand. Han skrev bl.a. fabulerende breve og svinede sin celle til i egne ekskrementer. Fængslet indlagde ham flere gange på sindssygehospital, men hver gang blev han sendt tilbage på grund af overbelægning. I 1925 lykkedes det at få ham flyttet til Aarhus Sindssygehospital. Efter 11 måneder blev det afgjort, at han kunne løslades.

”Har gentagne Gange været indlagt paa Sygehus til Observation for Mb. ment. og 2 Gange tidligere været anbragt paa Sindssygehospital. Som uskikket til normalt Arbejde og normal Behandling var han i en lang Aarrække anbragt paa den herværende Abnormafdeling. Overførtes 23. December 1925 til Sindssygehospitalet for Dementia Senilis.”

Beretning, 1926.

Fangefotografi af fange nr. 3.

FIKSERING

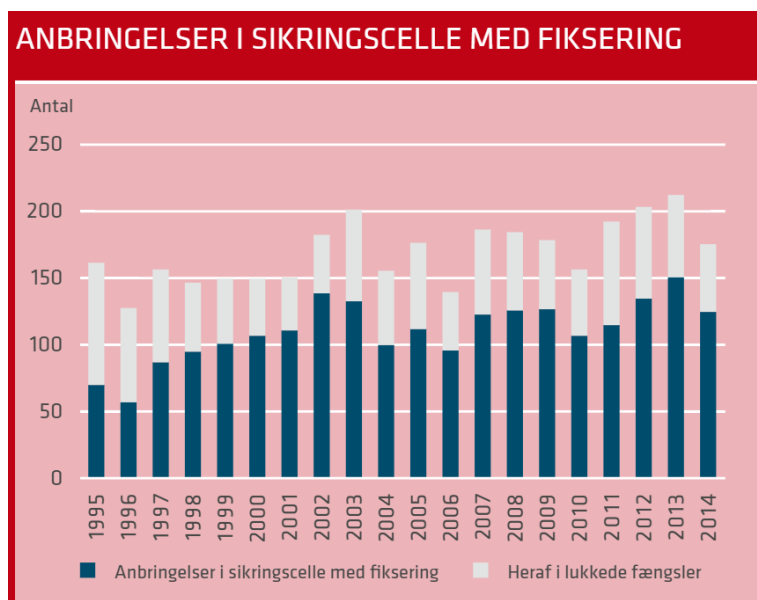
Hvis en fange var til fare for sig selv eller andre, kunne personalet fikser ham. Tidligere blev fangen sat ned i en af kælderens straffceller, hvor han enten blev lænket med hånd- og fodlænke eller kom i en spændetrøje. I nyere tid blev fangen fikseret i fængslets sikringscelle, hvor han blev fastspændt til sengen med bælte, hånd- og fodremme og eventuelt handsker. Fangen blev overvåget gennem et vindue og kunne tilkalde hjælp ved at presse hovedet mod sengens hovedgære.

”Jeg røg op at slås med to betjente. Så gik alarmen, og så hører jeg 30 fædder komme løbende. Jeg blev båret ned i sikringscellen og blev lagt i sengen, og der blev jeg fikseret.”

Fange nr. F.3771, 2015.

”Uden at jeg havde set det, havde [en medfange] set sit snit til at ødelægge næsten tusinde kurverter. Jeg fik besked på at de skulle laves om, det nægtede jeg. Tyve minutter efter kom tre betjente, og jeg måtte en tur på syge afd. Hele turen med handske og spændt fast til en briks.”

Fange nr. H.1274, 2005.

Anbringelser i sikringscelle med fiksering i danske fængsler og arresthuse, Kriminalforsorgens statistik, 1995-2014.

ELEKTROCHOK

I midten af 1950'erne anskaffede fængslet i Horsens en konvulsator til elektrochokbehandlinger mod psykiske lidelser, især depressioner. Inden da havde man kørt fanger, som skulle behandles med elektrochok, til Åndssvageanstalten Sølund eller Sindssygehospitalet ved Aarhus. I Horsens udførte man elektrochokbehandlinger indtil begyndelsen af 1970'erne. Behandlingerne blev foretaget under bedøvelse og efter indsprøjtning af et muskelafslappende stof.

”Inden han kommer ned, så har han på afdelingen fået en beroligende tablet. Så får han [to beroligende sprøjter], så der under det nu påførte krampeanfald ikke sker nogle skader. Da vi brugte [elektrochok] her i huset, der var det dobbeltsidigt, det vil sige én på hver tinding. Og så bliver strømmen sluttet, og så får han disse kramper.”

Pensioneret vagtmester Aage Egholm, 2001.

Konvulsator til elektrochokbehandlinger. Anvendt indtil begyndelsen af 1970'erne.

ONANERINGSHANDSKER

I 1800-tallets moderne fængsler kunne personalet notere sig, at mange fanger ofte onanerede i deres ensomhed i isolationscellen. Ifølge datidens psykiatere var dette farligt og kunne skade hjernen og nervesystemet og dermed forårsage svækkelse og sindssygdom. Dette stod i skarp kontrast til fængslernes erklærede formål: "At forbedre fangerne". Handskerne kunne derfor anvendes for at forhindre onani, og de var i den forstand fængslets sidste skanse i kampen mod fangens drifter.

"Tidl. troede man, at overdreven onani kunne give rygmarsbetændelse eller hjernebetændelse, hvorfor lægen kunne bestemme handsker et antal nætter. Ikke brugt i nyere tid. Sidst sandsynligvis i 30'erne."

Vagtmester Aage Egholm, 1992.

De to handsker kunne sammenspændes med en tværgående læderrem. Hver handske havde en hængelås.